

DISSE^TATI^O PHILOSOPHICA
De
U S U R I S,

IN QUANTUM SUNT CONCESSA^E?

Quam-

AUXILIO DIVINI NUMINIS,

Consentiente ac approb. AMPL: FAC. PHIL.

In Regia Aboënsi Academia;

SUB PRÆSIDIO,

Pl. Reverendi ac Excellentissimi VIRE,

M. ANDREÆ WANOCCHII,

Historiarum ac Philosophiæ Pract. Profes-
soris celeberrimi, Fac. Phil. h. t. Decani Am-
plissimi, nec non Consistorii Academici Ad-
fessoris gravissimi, Promotoris ac Præce-
ptoris reverenter colendi,

LIBERALIS EXERCITII GRATIA

Examina eruditorum candido modestè fissit

ABRIEL THAUVONIUS,

Reg. Stipendiarius.

In Aud. Max. ad diem 7. Novemb. A. 1685.

A B O Æ ,

Exc. apud JOH. L. WALLIUM, A. T.

Plur. Reverendis ac Clarissimis Viris,

DN. M. HENRICO FLORINO,

Pastori in Pemar meritissimo, ejusdem districtus Praeposito graviss. Fautori & affini honorando;

DN. M. JONÆ PETREJO,

Pastori in Thenala itidem meritissimo, fautori ac amico honorando;

DN. M. JACOBO LUNDI

Pastori Ecclesiae Biernoënsis dignissimo, ut quondam præceptor fidelissimo, ita jam affini ac fautori multum honorando;

DN. M. ISAACO VJZEMAN/

Rectori Scholæ Cathedralis, quæ Abos est, accuratissimo, Consistorii Ecclesiastici Adseffori perindustrio fautori ac affini honorando;

Nec non Spectabili

DN. ERICO EHRLING/ Telonario

ad Hangbudd attentissimo, fautori ac affini colendo;

Venerabili

DN. NICOLAO PROCOPIÆO,

Sacellano in Sommero perindustrio, Sympatriotæ ac amico singulari;

SALUTEM AC ANNOS!

Pl. Reverend. Specabilis ac Humanissi-
me DNN.

Quam utilis ac necessaria sit exer-
citations continuatio, quæ et
iamnum pro pia in nostris palæstris ha-
betur consuetudine, nemo est tam plu-
bews, qui in totum ignoret; quare &
illa semper ab æquis fuit commendata
æstimatoribus: per illam n. ingenia ex-
coluntur, præparantur animi ad desi-
derium conseßandæ doctrinae. Et quam-
vis varia sint obstacula, quæ animi di-
scendi cupidì spem ac conatum infrin-
gere tentent, exercitationis tamen stu-
dium hæc omnia vincit, contemnit &
superat; adeo ut natura tandem itared-
datur polita, ut non solum ratione ori-
ginis, verum etiam multiplicis cogni-
tionis à brutorum distingvatur. Sed hujus
commoda prolixius hic recensere non
est mei instituti; hoc vero tantum adhuc
addo, quod tum præcipue exercitatio in-
signens

signem secum offeret usum, quando ingenia
habent libertatem in eligendis exercitiis, &
non mancipantur ad themata servilia, qua o-
mnem indolem quasi rodunt ac lacerant. De
his cum ego nuper tecum meditarer, elegi
mibi materiam de Usuris defendendam, cu-
jus cognitio non solum jucunda, verum etiam
scitu digna; eoque confidentius, Fautores ac
amici, vile bocce exercitium Academicum
vobis offerendum putavi, quo vestri boni fa-
voris documenta sapius expertus eram; quod
si nunc non facorem, macula ingratissimi ho-
minis, & turpi oblivionis nota me feda-
rem: quapropter excusationem modeste peto,
si temerè aliquid hic me fecisse existimave-
rili. Suscipite igitur quod in beneficiorum
vestrorum qualemque redhominentum &
grati animi signum Vobis bona intentione
porrigo; benigno inquam vultu aspicite, &
diu vivite! felices valete! quod optat as-
ceptat donec vixerit

Vestrorum nominum

Sincerus estimator

GAB. THAUVONIUS,
Auct. & Resp.

LECTORI BENEVOLO S. P.

VT contractus usurarum tam jure na-
ture quam gentium conformes, ita
etiam antiquitus fuisse receptos ac
approbatos, non multū probare duco consultū.
Duplii enim modo, referi Salmasius anti-
quos aliquid pro usū mutui salvisse: Prior
gratia referenda nomine, posterior merce-
dis persolvenda veniebat. Ille quidem veter-
ior, & viventibus ad præscriptum primi ju-
ris fuit usitatus, quicq; à volente pro lubitu
præstabatur sine conventione ul̄a; quare &
gratia relatio magis naturalis videtur, quia
natura humana nibil convenientius. (etiam
apud veteres) quam gratum se pro beneficiis
abstendere. Hic vero, ut posterior ita etiam
cessior, testante Salmasio; quia modus sol-
vendi mercedem, qua nunc nostris temporibus
ex aquitatis debetur præscripto, propter offici-
um mutui, iuri gentium suam debet origi-
nem: nunc gratitudo illa qua in totum primū p.
temporibus pendebat ab arbitrio debitoris, ita 268

ut in solvendo mutuo, quantum vellet grati
cessandi animi ergo ad mensuram accepit ad-
deret; cum inquam ex hominum crescente
malitia capiebat esse quasi rara avis in terris,
debitoresq; virtio ingratitudinis animum suum
fadarint & maculerint, necessum habuerunt
permittere hanc grati animi testificationem in
consuetudinem transire; negantes etiam se
ullo modo aliquid mutuo datus; quippe plu-
rimi ingrati existebant, nec animum gratio-
sum sponte declarare voluerunt. Quia vero
vanta perversitas ac avaritia hominum ani-
mos ita invasit, hinc tandem consuetudo au-
xilio juris gentium corroborari cepit, & sane
hoc non sine ratione: nemo enim alias fuisset
solitus de solvendo mutuo, nec in exigendis
usuris medium servasset, sed alter alterum
graviter oppressisset, unde illorum tempo-
rum res publica insigne posse esses detrimen-
tum, si talis consuetudo legibus non fuisset
sancta. Hinc ergo videmus usurarum ex-
coaciones non heri vel nudius tertius inuenias,
sed jam versus temporibus in usu fuisse. Qui
mos etiam in nostra patria adeo invaluit, ut
ad evitandum istius excessum certis etiam
circumscriپus sit legibus. Nam plurima da-

monerem

minorum genera huius etiam se dingerent res
gno, si à modernis leges antiquitas data in
pristino non haberentur vigore. Novimus e-
nīm quod, nisi omnia recte ordinantur, que
ad reipublicā faciunt conservationem, non
solum tremant fulcrū, ruant cardines, ve-
rum etiam ipso in totum corruebuntur; ita ē contra
respublicā ac imperii ordines firmo nituntur
fundamento, recte se habent societas, dum
primo omnia qua pietatis negotiorum conser-
nunt, bene sunt disposita, & postea utiles
concordes sunt in flore. Inter quos nec usu-
tarum contractus infimum obtinet locum,
qui etiam insignem parie politiū utilitatem,
scilicet si mercimonia licito exerceantur mo-
do. Et quoniam usurarum insignis est, tam
usus quam abusus, mihi cogitanti de aliquo
exercitio in luce mittendo, non aliud agi
alibuit, ac hujus thematis tractatio, ut vel
hoc modo ingenii mei vires tentarem, & in
aliqualem usurarum cognitionem me deduc-
cerem. Fateor quidem, quod modis sane in-
genti fluctuavit animus meus, dum aliquid
de praesenti materia mecum agitare incepi,
& magis fuit quod me ab hac arcebat, quam
ad scribendam impelleret: ejus enim partim

4 gravitatem, partim prolixitatem dum spece-
vi, statim aliquid habui quod mihi obicem
posuit; quippe non minus à magni nominis
Theologis quam Philosophis ac Jure-
Consultis cernimus hunc discursum vexari.
Dissuasit me etiam hinc ingenii mei exigui-
tas, quia arduum est ac sublime argumen-
tum, ergo sic nervosum judicium in disser-
wendis rebus & acutum ingenium requirit.
Cum tamen sciām nibil agere ultravires, &
ultra eas neminem posse obligari, animum
capessebam, sperans cō majori jure omnes
a quos censores me hic excusaturos, quo bis
celeberrimorum virorum cōmūnū judicia qua-
scripera sequens, ab omni ostentatione sim-
remotior. Illam, quam permisit ingenii co-
munitas, & temporis brevitas, adhibui hic di-
ligentiam, & quantum potui à metib[us] eis
ēdo yār[et] hic volui esse alienum; si vero
aliquid ab aliis facultatibus inveniatur ci-
batum, factum hoc est tamen ad proban-
dam thesin. A te igitur Benevolē Lector
majorem in modum efflagito, ut hoc quod
bona intentione in medium prolatum fue-
rit, candidè explices. Tales verò si reperi-
antur, qui sine ulla causa convieis horce
meum exercitium onerene, hoc faciant donec
defatigentur, meum tamen ingenium ne
illos nunquam estimavit, ita & hic vili-
penitus. Vale.

BOHO

BONO CUM DEO!

THESIS I.

 Um mihi verius vero habeam
 persuasum, neminem felicitèr
 in argumento aliquo con-
 scribendo progredi posse, nisi
 ante omnia de evolutione
 nominis laboret, & vocabula, quæ qvidem
 sunt certa rerum symbola, ob variastam
 men acceptiones non raro disceptationis
 occasionem dantia, ab omnibus liberet
 ambiguitatibus; quæ ut animum sèpissi-
 mè reddunt dubium, huc illucq; impel-
 lunt, & tandem in errorum præcipitant
 labyrinthum, ita à nobis evitanda, ad
 ductum celeberrimorum, in omni scrip-
 tionis genere Virorum: in principio namq;
 omnium disputationum prima erit cura,
 ne, quid illud sit, de quo disputatur, ex-
 planetur, ne vagare oratio & errare co-
 gatur &c. Qvare nec me hac in re à
 justo aberraturum existimo, si ad con-
 fuetudinem ab omnibus ferme receptam,
 hujus thematis tractationem à nominis
 explicatione pro modulo ingenii ordiar.

A 3

TH. II.

 Cie. lib.
 I, de orat.

THESIS II.

Quod itaq; vocis hujus *Etymologian* attinet, vestigia probatissimorum sequentes, *Usuræ* vocabulum ab *usu* vel *utendo* derivare non dubitamus; *usura* enim videtur nihil aliud esse, quam incrementum ab *usu* ætis crediti; cui sententia in-
Meisne,
eus phil.
Cobr.
 signis ille *Meisnerus* subscriptus, qui etiam antiquum illum scriptorem *Varronem*, statuentem *impendium* pro synonymo *Usuræ*, quia cum *impendio* fors solvebatur, ita de hac re introduceit scribentem.

lib. 4. de
ling. lat.
P. 30.

*A pendendo usura quod in sorte acce-
debat impendiam appellatum: que cum
excederet ad sortem ex usu usura dicta,
ut fors quod suum sit sorte.* Græci qui
usuram tókōv seu partum nominant, di-
ctam volunt ἀπὸ τῆς τίκτειν, à patiendo;
unde ad oculum apparet, græcos assimiliasse *usuræ* partui; nihil enim aliud est
usuta, qnam partus pecuniæ. Cum ita-
que melior hujus vocis derivatio non pos-
sit inveniri, hæc contenti sumus, è re mi-
nus esse judicantes in expositione vocis
nos prolixiores ostendere.

THESIS III.

Nunc ad *Homonymian*, vel vocis hujus varias significaciones pergendum, quæ quia pauciores sunt, eo facilius ac expedi-
tius

tius explicari queunt. Accipitur itaque
usura. 1. Pro usu cujuscunq; rei, ut
dum alicui datur pecunia mutuo, tum
conceditur quidem primo in usuram, id
est usum, & cum hâc significatione u-
suræ, nullum est mutuum sine usuris.
Nec in dubium revocandum, quin usu-
ram pro usu nonnulli habuerint vetetes.
Uxor usuraria dicit *Plautus*, cuius usu- *Plautus*
ram, i.e. usum corporis ad tempus ali-
quis cœpit. In tali pariter significatio-
ne utitur *Cicero* dicens, *Natura dedit* Cic. lib.
usuram vite, tanquam pecunie, nulla de senecte
præsticuta die, quid sicutur est quod que-
rare, si repetit cum vult, ea enim con-
ditione acceperas: 2. Potest hoc voca-
bulum adhiberi ad significandum id,
quod ex usu cujuscunq; rei tanquam e-
jus fructus accrescit; quo quadrat illud
Ciceronis: Terra unquam sine usura Cie, lib.
reddire quod accipit: Ubi fructus appel- 3, de ses-
latur usura seminis, quæ vocis acceptio- ne
nes non tam hic intelliguntur quam
insinuantur; hæc verò. 3. Significatio
ad nostrum pertinet institutum, qua
hâc voce denotatur id, quod ex pecuniae
usu, aut usu cujuscunq; rei, quæ usu
potest diminui ac consumi, fortisuper-
addi solet.

Sed dictum est, *usuram* significare tum
usum rei, tum etiam accipi in illo sensu,
quando supra creditum aliquid datur,
unde oritur confusio, quæ alias multum
Salmatis
ms.
faceſſeret negotii niſi Clariss. *Salmatius*
hanc difficultatem ſtuliffet, dicendo ve-
teres auctores hanc ſervasse inter usuram,
qua uſus ſignificatur, & uſoram fæne-
brem differentiam; morisq; apud illos
fuiffe uſoram de uſu uſurpare in numero
ſingulari, uſuras vero in plurali dici,
quæ ob uſum pecuniaſ ſolvuntur. Et cla-
re in rei hujus illustrationem *Ciceru* ſu-
am profert ſententiam: *Quis enim hoc*
Cic. in
Verrem.
fecit unquam, ut cum ſenatus publica-
nos uſura ſepe juviſſet, *Magistratus* à
publicanis pecuniam pro uſuris audeat
auferre? Ex hoc itaq; patet differenti-
am aliquam eſſe inter uſoram & uſuras;
P. 53.
de Uſuris
Salmalib uſura eſt χρῆσις, uſuræ τόνοι, inquit e-
gregie *Salmatius*, quare & *JurisConsul-*
ti libris θεὶ τόνοις, titulum, non de uſu-
ra, ſed de uſuris, tribuunt.

THESES. IV.

Synonymian hujus vocis ſi ſpectamus,
inveniemus etiam illa, non ſolum apud
Latinos, ſed apud Græcos ac Hebræos.
Apud Græcos occurrit *τόνος*, hinc & *το-*
νίζει i. e. fænerari; nam ut animalia ſi-
bi non

bi non dissimilem parunt prolem, sic in
usuris nummus parit nummum. Apud
Hebreos appellatur. 1. *Nasibech* vel
morsus, à radice *nasebak*, momordit,
quia alterius bona quasi consumit ac ro-
dit. 2. Appellatur *masche*, à rad. *na-
schab*, fænori dedit, quæ radix inveni-
tut Ezech. 39. 26. 3. Vocatur *Tarbit* & ^{Ezech.}
Marbit, multiplicatio, à radice *rabbah*
multiplicatus est. Inquirendo vero in
synonymum latinum hujus vocis aliquid
hæsito, dum enim fænus pro synonymo
statuere cupio mihi occurrit dictum Ta-
citi quod sonat: *Ut debitores fænoris du-
as partes solverent*, hoc est; æris alieni
duas partes, exponente *Svetonio*, cum
eandem rem narrat. Ego itaq; præeun-
te *Salmasio* sentio, quod non quidem
potest inficias iri, quin & *fænoris* voca-
bulum, aliquando inveniatur apud pro-
batos latinitatis auctores & *JurisConsul-*
tos pro *usura*. Quod tamen tantum per
Metonymian subjecti pro adjuncto, qua-
totum pro parte intelligitur, vel conti-
nens pro contento dici putat *Salmasius*,
qui loquendi modus est usitatus apud au-
tores; & ex his concludit fænus non
propriè, sed improprie haberi pro syno-
nymo usuræ ipsius autem *Salmasii*, inter

A g

alia

Tacitus
lib. 6.
Annal.
Svetonius
us.

39.26.

10 alia ejus verba etiam hæc sunt: Si quando
Salm. de do autem fatus pro usura possum reper-
deusuris rietur, inde erit quod fatus proprie est
Ro 32. mutuum cum usuris, unde ē pro usura
accipitur, nunquam enim fatus sine usu-
ri, Hinc ē pro usura potest usurpari.

THESS. V.

Notata sic ὀνοματολογία, recta via
περιγραφαὶ aggredimur, exami-
nando usurp definitiones, quæ quidem
plurimæ se nobis sicut, paucas, tamen
Gezn. in
committ
Ez. 15. hic attingemus. Geznerus dum commen-
tatur in Psalmum decimumquintum, ta-
lem dat definitionem: Usura est mutuum,
quo non proximi utilitas ē commodum,
sed proprium emolumentum queritur, ē
ita quaritur, ut creditor non modo for-
tem, sed etiam aliquid ultra sortem sibi
restituī velit ac flagitet ēc. Ferè pari
modo etiam definit Chemnitius dicendo,
Chemni.
Tomei, usura est quando in mutuo non hoc agi-
tur, ut sublevetur inopia proximi, nec
curatur quomodo illi qui accepit, cedat,
sed tantum queritur lucrum ac commo-
dum mutuantis, ē sequitur vel grava-
men manifestum, vel morsus clandesti-
nus proximi. Meisnerus v. talēm adhibet.

Usura

Usura est lucrum, quod supra sortem pro- II
pter officium mutuationis a pauperibus Meisner
etiam & semper, licet mutuum sit exti- 29 Philo
guum, tanquam debitum exigitur, cum Quæ
morsu ac domino mutuantur. Haec & hu- Ethicis,
jus farinæ definitiones, fatente etiam B.
Dn. D. Meisnero sunt, non de usura li-
cita & compensatoria, sed unice de illi-
cita & mordente; idecirco eas in loco suo
cum decenti auctorum reverentia relin-
quimus. Non ergo hic me injustè factu-
rum puto, si Salmasii, qui hic mihi fa-
vet, definitione, sine tamen præjudicio
Clariss. Virorum utar: Usura est mer- Salmasius
ces, pro usu rei mutuo date, sive ex fi- us lib. de
pulatione, sive ex alia conventione debe- usuris,
atur, præstanda.

THES. VI.

Nunc itaq; ad interiora hujus mate-
riæ nos mittimus, quærendo, quod &
primarium est nostri instituti, an usura
sint licite? quæ quæstio insigniter huc
& illuc agitatur a Theologis, Philosofis,
& Jurisconsultis, ita ut in bivio sit
animus, cui parti tandem adhærere sit
tutum.

THES. VII.

Nos vero antequam mentem nostram
de

de proposita quæstione aperimus, merito distingvimus inter usuras propriè sic dictas, & compensationem aut censum annuum. Usura illa propriè sic dicta, nihil aliud est, quam immoda quædam merces & exactio, quæ consistit in extorsione supra sortem aut pecuniam propter mutuationem cum ingenti mutuatarii

Gezner⁹ Damno. Geznerus in *commentatione Psal. 15.* nisi sermonem fecisset de usuris illicitis, earumq; excusatione, videretur esse huic distinctioni parvum favens, dum enim commemorat distinctionem inter usuram, quæ est exitio proximo, & illam quæ est commodans proximo, inquit:

Gezner⁹ sed hac sunt commenta humani ingenii, quæ peccatis blandiuntur, eaq; honestiæ rulâ exornare, & pro virtutibus vendere non erubescunt. Dicit ulterius usuras à politico magistratu esse concessas, non autem approbatas. *Usuram aliqui exercere potest coram politico magistratu, sed non ita illæsa conscientia coram Deo;* atq; sic hic vult distingvere inter judicium fori & judicium poli. Quæ sunt intelligenda de ejusmodi exactiōibus, quæ sub specie juris mordent proximum & charitatem Christianam lædunt.

Id. p. 148

Theſ.

Antequam itaq; usura illa proprie dicta à nobis possit intelligi, necessum est ut conditiones illæ innoteantur, quæ in omni usura propriè dicta observari debent.

1. Talis usuræ exactio, si usuræ propriè sic dictæ nomine venire debet, cum insigni incommodo ac damno conjuncta sit oportet, quare & apud hebreos vocatur *næschæb*, vel morsus, quia ejusmodi usura hominis substantiam mordet, ut dicit Plautus: *Habet argentum, jam admordere hunc mihi lubet*: quare hæc vox etiam assimilatur morsui serpentinum in sacro codice ut Prov. 23. v. 30. Amos 5. v. 19. quæ assimilatio à Chrysostomo in cap. 5. Macth. per quam eleganter hoc modo est explicata: *Usura similis est morsui aspidis, percussus enim ab aspide, quasi delectatus vadit in somnum, & per suavitatem soperis moritur, quia tunc venenum latenter per omnia membra decurrit*: Sic qui sub usura accipit, sub tempore quasi beneficium sentit, sed usura per omnes facultates decurrit & totum convertit in debitum.

2. Debet intercedere mutuū, in quo non tantū usus, seu dominiu rei ita transfertur

84. in aliud, ut obstringat se iterum redditum
candem rem, sive sit eadem numero
vel specie, sive alia ejusdē pretii ac valoris.

3. Oportet ut sit *mæſche*, grava-
men, quod est primarium fundamen-
tum & præcipua cauſa, cur Deus usurat
in verbo suo prohibeat, unde conſicere
poſſumus, usuræ vocem notare [quod-
dam] gravamen, quia vergit in grave-
mutuatarii pondus; quicquid enim non
aggravat proximum, ſed ejus commodi
juvat, pro usura nequit haberi.

4. Neceffum eſt, ut ſi usura eſſe debeat, ul-
tra ſortem exigatur ab illo, qui eſt de-
bitor; unde usura appellatur *Marbit* &
Tarbit, id eſt multiplicatio, quia per
usuras pecunia multiplicatur, dum in
majori quanto exigitur, quam datum
fuit, & hoc eſt quod Patres usurā vocant,
ut *Augustinus*: *Si mutuo dederis homini*

August. *pecuniam, à quo plus quam dedisti expe-
ctas, ſive pecuniam, ſive triticum, aut
quodcumq[ue] aliud, fenerator es.* In hoc ſen-
ſu etiam usurpantur hæ binæ voces in-
ſacris pandectis ut Lev. 25. 35. Deut. 23. 21.
Prov. 28. 8. Ezech. 18. 12. Cur verò hæc
vocabula hebræa diſtinctè in Scripturis
poſita reperiuntur, non bene conuenit
inter autores. Salmasius hic multum

labo-

laborat, dicens *Nescheeb* accommodari
 posse ad usucam pecunie, *Tarbit* verò
 ac *Marbis* significatur usura frugum ac
 cibi. Quidam sunt qui dicunt hæc vo-
 cabula junctim ponit, partim propter
 emphasis, partim ajunt respexisse Sp.
 Sanctum mores orientalium, qui dupli-
 usurarum genere debitores mordebat;
 sed unum ex his potuit satis sufficere;
 quicquid tandem sit, non tam distinctè
Masche, tarbit, Smarbis ponerentur, nisi
 inter illa vocabula aliquod intercederet
 discrimen. Hic fides sua sit *Salmasio*
 qui dicit, *Naschah* est vox, *Tarbit* nomen
 vaerius; hoc incrementum, illud decre-
 mentum. Nec ulla alia inter eas voces
 differentia, nisi ex diversa relatione. O-
 mnis enim usura *tarbit* est creditori, *Naschah* debitori. Hanc vero litem di-
 rimere, quia non est nostri instituti ac-
 tori, idecirco talem difficultatem relin-
 quimus philologis.

Salmasius
 de usuris
 p. 187,

5. Ac ultima conditio est ut tale impen-
 dium extorqueatur propter mutationis
 officium, si u. propter aliam causam ul-
 tra sortem aliquid exigitur, non venit no-
 mine usuræ. Et hæ sunt illæ conditiones,
 quæ in usura propriè dicta requiruntur.

Thes.

Si itaq; hæ conditiones obseruentur, quisq; dijudicare facile poterit, usuras illas propriè dictas, esse illicitas & mordentes & proculs exterminandas; quare & nos illas in totum negamus ac rejicimus, quia per illas charitas, quæ debet intercedere inter Christianos, violatur, profusq; annihilatur, pauperes illis mordentur, & lucrum exigitur, pro eo quod gratis proximo erat præstandum; quod est detestabile vitium, à cordatis execratur, jureq; divino ac humano improbatum, ut videre est in.

THES. X.

*Si pecuniam mucro dederū populo meo Exod. 25 pauperi, qui habitas tecum, non urgen-
25. seqq. bis cum quasi exactor, nec usuram super-
cum pones. Simile reperitur in Deuter-
Deut. 23 nomio: non fenerabis fratri tuo ad u-
suram pecuniam, nec quamlibet aliam
rem, qua fenus exerceri solet, sed alie-
no; fratri autem tuo absque usura id
quod indiger commodabis. Ex his abun-
de satis patet, Deum minimè tolerare
usuras illas mordentes; posset & adhuc
aliis dictis à sacro codice petitis probari,
usuras illas propriè dictas in totum illi-
citatas; sed ne falx mittatur in messem
facul-*

Facultatis superioris; placet statim in li-
mine se abstinere; quoniam hæc possunt
sufficere, præcipue si adjungamus in se-
quentibus quasdam rationes. ē jure hu-
mano.

17

THESES XI.

1. In mentem usurariorum veniat Chri-
sti salubre ac generale monitum, quod
nihil aliud est quam regula quædam cha-
ritatis: *Quod tibi non vis, fieri alteri ne
feceris:* nemo enim invenitur, qui ut præ-
senti necessitatí succurrat, aliquid petit mu-
tuo in eum finem, & simul pro eo desi-
deret usuris onerari; sed potius hoc op-
ptat, ut tale officium gratis ipsi præstetur,
cum pecunia illa mutuata nihil lucratus
sit: hoc ergo quod nobis fieri volumus,
ut etiam tali beneficio aliis occuramus,
ipsum jus naturæ mandat.

Matth. 7. v. 12.

2. Urgeo aquitatis rationem, quæ à
nobis postulat, ut benefaciamus proximo,
& non illum opprimamus, nec sub spe-
cie veri, nec manifesta vi vel fraude de-
sideremus, quod est contra præceptum
Decalogi; usurarius vero qui pauperibus
in summam necessitatē redactis mutu-
um dat, & ab illis supra sortem aliquam
mercedem exigit, is eo ipso proximi fa-
cultates non modo concupiscit, sed etiam

B

clan-

18 clanculum ad se rapit & pertrahit, simili-
BaGlius. lisq; est piscatori, ut Basilius ait, sicut e-
nīm pīscator vermiculum hamo alligat, us
pīsces dīcipiat, ita fānerator pecunia sua
proximum allicit, qui incautus una cum
vermiculo hamum quoq; degluit, arg
ita ut pīscis enecatur. **S**hoc est quod ju-
sticie legibus planè contrariatur.

Basilis Est hoc etiam iniqūum ex alienis incom-
modis qvārere suam utilitatē, quod faciunt
usurarii; nam usurarius, dicit Basilius, simi-
lis est agricultoris, qui ideo oportet pluvias,
ut fruges augeantur, ita fānerator in-
vocis habet, ut multi sint pauperes, qui
suis opib; uici cogantur, ut illorum ex-
pilatione ipse dīcescat. Nec sufficit usu-
ratio, si fructum alieni laboris accipiat,
sed iuvult totam substantiam alicujus pe-
nitius exhaustire, extirpat radicem bo-
na proximi, quæ pernities se tandem in
debitoris liberos & conjugem, incogna-
tos & rotam familiam insinuat.

3. Repugnat quoque ejusmodi usuris
natura nummi, nam nummus sua natu-
ra est res quædam steriles, nec fructus pa-
rit si vel diu servaretur, & ideo est inven-
Gezner⁹ tus, dicit Geznerus, ut esset instrumentum
contractus legitimi, non ut esset mēs
quæ venderetur, quæq; suo usu ingentem
fru-

fructum pareret. Juri itaq; naturali pla- 19
ne aversatur fructus postulare à re per-
naturam infructifera, præsertim quate-
nus est sterilis, qualis est ista pecunia
quæ in arca asservatur sine usu: egenus
vero si à divite talem pecuniam habente
mutuum petat, & si ille pro ista pecunia
teneatur usuras reddere, quæ alias ibi
sine usu jacuisset & mansisset sterilis, val-
dè injustum esset. Alia autem est ratio
si aliquis pecunia res suas potest licitè
augere, tum enim amplius non potest vo-
cari sterilis.

4. Conditionem mutui si attendamus,
inveniemus usuras propriæ dictas justa de
causa prohiberi, quia hoc debet esse sua
natura gratuitum, quod debemus proximo,
præsertim indigenti, jure naturali,
& ipsius inopiam obstricti sumus nostra
pecunia, si habemus, juxta regulam
charitatis juvare sine ullâ usurarum ex-
actione:

Deniq; consideratione dignum est hoc
à fæneratoribus: ut seorsim non possum
vendere vinum & seorsim ipsius usum,
pari modo nec seorsim possum mutuare
egenti pecuniam, & pro ejus uisu aliquid
peterè; verus enim usus mutuatæ pecu-
niæ apud pauperes est non augere suas o-

20 pes, aut rem suam familiarem, sed eam consumere in sustentatione sui, propter quam causam & illam à me petiit, quare impium est & juri naturali aduersum, si ultra sortis restitutionem aliquid exigeremus.

THES. XII.

Hæ itaq; sunt rationes quæ usuras illas mordentes impugnant, quibus adhuc nisi brevitati studeamus possent addi Canoness Conciliorum, ac autoritates Doctorum, præcipue *B. Lutbers*, qui graviter contra usuras scripsit; & propterea recte sancitum est à prudenti Magistratu, ne tales fæneratores tolerentur in republica, ut pauperum oppressores; quia nulla est perniciosior rerum publicarum pestis, quam usura.

THES. XIII.

Sed propositum nostrum primarium est, non solum removere usuras illas propriè dictas, sed juxta ostendere in quantum usuræ possint esse licite; quia hic quidam ambulant in excessu, quidam in defectu, quidam sunt admodum rigidi in exigendis usuris, ita ut nullum habeant personarum respectum, æqualiter mordentes tam bona pauperum & genorum, quam divitum: nonnulli v.

€ con-

et contra valde religiosi sunt, qui & his usuris compensatibus, quas nos acceptamus pro licitis, obicem ponunt, ita ut ne illas quidem admittere velint, trahendo sibi in auxilium rationes tam à jure divino, quam humano petitas, quod quomodo constare possit non adhuc video. Ut enim omnes qui in hoc, mortalitatis ergastulo vitam degunt, non sunt ejusdem conditionis ac sortis, præstat itaq; hic distinctionem personarum annexere, antequam probemus aliquas usuras esse licitas.

THESS. XIV.

Tres igitur possunt constitui personarum gradus, vel tria hominum genera, cum quibus in societate civili junctim vivimus, quiq; pecuniam sibi coguntur mutuare.

1. In infimo ac primo gradu collectandi sunt omnes *extreme pauperes*, qui non sunt salvo ac sano corpore, adeoq; sunt infirmi, ita ut nec labore sibi aliquod vicius genus possint acquirere; his, inquam, non possumus vendere aliquid, nec mutuare cum obligatione de restituitione; quia ejusmodi mutuatio miseriam illorum nihil juvaret, sed magis magisq; gravaret. Et ieridret solum is

22 pauperem, qui vellet ipsi dare centum
florenos mutuo, quibus opus haberet
ad extingvendam famem, & post aliquot
dies cum usuris repetere. Donatione itaq;
liberali & mutuo elemosynario ejusmodi
hominibus succurrendum, sed quod nos
christiana charitas svaderet, & hoc quod
ipsi damus mutuo, ut fors ipsa, multo mi-
nus usuræ, pro illo usu sortis exigendæ; quo
Lue. 6:35. pertinet dictum Christi: *Mutuum date*
Math. 6. *nihil inde sperantes & sinistra nesciat quid*
dextra illis fecerit. Mutuum enim est
quadruplex. 1. Eleemosynarium. 2. Gra-
tuitum. 3. Compensativum. & 4. mu-
tuum usurarium.)

THESS. XV.

In secundo hominum gradu collocan-
di sunt illi, qui quidem facultates aliquas
possident, non tamen eæ possunt ipsis
sufficere, quin destituantur interdum ne-
cessariis sumptibus, & sic pecunia aut fru-
mento quam maximè indigent, non qui-
dem ut lucentur & negotientur, sed tan-
tum ob necessitatem, quæ illos premit;
& quia hi aliqua bona possident, integras
habent corporis vires, quibus possunt
sibi victum ac amictum querere, nec pri-
mo ordini hominum similes; idcirco his,
quia tantum sunt egentes, gratis quidem
mutu-

mutuare debemus, ita tamen ut nostrum
ab his salva conscientia repetere liceat, sed
propter usum mutui nihil ulterius ab illis
exigere. Et hi egeni non multum pecu-
niæ aut frumenti, sed tantum exiguum
summam ad tempus brevissimum petunt;
unde grave oritur peccatum, si de ejus-
modi indigentibus, ob parvum quoddam
quantum, ad breve temporis spatium con-
cessum, & ad solius vitæ sustenationem,
sine omni lucro consumptum, usuræ ultra
creditum exigantur. Hi sunt illi morsus
pauperum ac egenorum, quibus illorum
peculia admordentur, teruntur, & exau-
riuntur; haec sunt illæ usuræ à quibus Scri-
ptura sacra abhorret, quas & omnes
pii meritò detestantur.

THES. XVI.

In tertio ordine hominum ponendi
sunt omnes *divites* ac *opulenti*, à pauperi-
bus & egenis ratione suarum divitiarum
valde distantes, qui petunt aliquid mutuo,
non cum in finem, ut necessitati suæ suc-
currant, sed ut lucentur ac negotien-
tur, emant sibi prædia ac fundos, & im-
pendant sumptus in ædificandis ædibus
novis, & destruendis antiquis, quales sunt
Principes, Nobiles, divites, mercatores, vel
alias in honorifice officio constituti homi-

nes, in quos omnia sine ulla charitatis violatione, & divinarum legum transgressione, pecuniam suam exercere licet, & sic cum ipsis contrahere, ut quotannis pro centum thalerorum (vel quicquid sit) usu, quinq^u; sex vel octo solvant, salvatamen manente crediti redditione. Hoc vero notato ordine hominum, facile esse existimamus omnibus termè intricatis questionibus de usuris respondere.

S. XVII.

Nos vero dum statuimus usuras aliquas justè posse exigī, ante omnia, ut dictum, eximimus ab his primi ac secundi gradus homines, nimirum pauperes prorsus ac indigentes; merito vero salva postulari conscientia ab ipsis opulentis affirmamus, qui nonnunquam sibi mutuantur pecuniam, non ob sustentationem, ad quam satis ipsi habent domi suæ, sed ad augendas opes suas, his nihil obligamur ad mutuandum, quia non opus habent; cum itaque scimus nos per charitatis regulas ad hoc præstandum non devinctos, hinc sequitur nos nec obstringi, ipsis gratis aliquid mutuandum, idcirco cum ejusmodi paciscendum, ut pro usu æris usuras persolvant, quæ mitiori vocabulo *census annui* vocantur, qui quidem non venirent

circum nomine usurpæ propriè sic dictæ, si
strictè velim us loqui, quoniam vero usu i-
ta invaluit, coicari solet talis modus lo-
quendi.

THESES XVIII.

His vero usuris quas nos licitas dicimus,
quidam valde sunt inimici, dicendo hoc
esse præter naturam ac destinationem
nummi, qui sua natura est sterilis, nec
est idoneus ad quæstum faciendum ex se
ipso, sed rerum necessiarum commutan-
darum gratia est inventus, ut sit quasi quod-
dam medium in commutationibus; à cu-
jus sententiæ partibus pro viribus stat A-
ristoteles. Sed illis qui huic faverent sen-
tentiae repono Cloppenburgium dicentem,
Pecuniam sua natura quidem esse sterilem,
sed accedente industria uentis, viam suam
conferre ad fructum parandum, atq[ue] hic
spectare oportere non nudam pecunia di-
stractionem, que momentanea est, & vide-
sur quedam pecunia consumptio: neq[ue] h[oc]a
sola metiendum pecunia usum, sed suc-
cessivo usu ac commodo, seu fructu & ac-
cessione mercium, vel rerum inde compa-
gatarum & subrogatarum, vel in passimo-
nio conservatorum, quas aliequi vel mar-
xime sape fructiferas distractere necessum

Obij.

Aristote-
les Resp.
ex Clop-
penburg
in insti-
tut. de uo-
cibus

est.

26 est, nisi beneficio aris alieni subveniatur:
pera fundos, jumenta, &c.

Obj. Quidam dicunt etiam impium esse
solvere usuras pro illa re, cujus usus à
dominio non distingvitur, talem dicunt
esse pecuniam, quæ in meos usus est da-
ta, & consumitur ut substantia frugum
&c. quando ad usus hominum fuerit ad-
hibita, putando sic pro ejus usu nihil ju-
stè posse exigī, sed sufficere, si ipsa sors

Resp. in suo restituatur genere. Quæ assertio
ut infirmo stat talo, ita nec valet; cum
enim pecuniam vel aliud quod pecunia
potest æstimari, mutuo diviti, tum do
hoc eum in finem, ut reddat mihi non
solum sortem, sed etiam aliquid pro u-
su sortis: Ille enim cui pecuniam me-
am mutuavi, multum potest lucrari &
illam rebus fructuosis impendere, quod
& mihi fuisset liberum, si eam retinuis-
sem, nam, de propriis commodis debe-
mus esse solicii, dum aliorum promove-
mus. Ita enim diligendi sunt alii, ne
nosmet ipsos negligamus, juxta dictum

Terentij proximus sum egomet mibi. Et diligere sie
alios ut sis tibi fidus amicus. Illo ergo
respectu, quod nummus sit tam fructifer,
pro usu & fructu tam fœcundæ rei aliquid
solvere est obligatus, & injurius credi-
tor

tor sibi ipsi esset, si non debitorem ad hoc
obstringeret. Reperiuntur & illi, qui vo-
lunt nostras usurpas rationibus à jure di-
vino ac humano petitis impugnare: sed
eo ipso ac hoc dicunt, nihil dicunt, & il-
lorum assertiones ut sunt nullæ, ita &
contrarium potest probari, ut patet in
seqq.

THESIS XIX.

Nullum locum ex sacro codice mihi
monstrari posse autumo, qui hisce u-
surpis contrarius est. Mandatum quidem
habemus, ut auxiliatrices præbeamus ma-
nus egenis, & illis succurramus mutuo
gratuito ac eleemosynario, & interdictum
est ne ultra sortem ab iis exigatur; nul-
libi autem prohibetur mutuum compensa-
torium, id est, usurpas exigere ab ipsis di-
vitibus. Videtur quidem Deus in V. Test.
prohibuisse omnia usurparum genera, ita
ut etiam neget sumere usurpas ab homini-
bus viventibus in tertio gradu; sed hoc
factum propter peculiares causas quas in-
ter alias innuit *Salmasius* dicendo: *Si*
enim à solo indigenti eam (sc. usuram)
lex peti prohibuisset, semper ea difficul-
*tas ocurrisset, quis indigens esset intelli-
gendus. Avaritia fanerorum neminem*
facile passa esset eo nomine censeri, quo u-
suras

Salmasiq;
lib de us-
suris pa-
611e

22 fures sibi deberi ab omnibus facilius pra-
tenderet. Nemo certe indigens visu fu-
isset ei, qui pecuniam mutuam dedisset,
ut usuras liceat accipere.

Præterea & propter hanc causam o-
mnia fœnoris genera in V. Test. potue-
runt esse prohibita, quia Deus scivit po-
pulum suum in lucrum esse valde procli-
vem, ne itaq; illud nimium desiderium
lucrandi perduceret illum ad grandia
ac horenda peccata, qualia fuere tunc et-
ciam usuræ illæ mordentes, omnes usu-
ratum species illis prohibuit. Ne autem
quis dicat omnes usuratum species esse
in Scripturis prohibitæ, permisit illos De-
us exercere fœnus in peregrinos ut patuit

Deut. 23. supra Deut. 23. Et si Deo omnia fœnoris
genera displacebissent, sanè in Novo Test.
illud interdictum à Christo vel ejus Apo-
stolis esset repetitum, quod tamen fa-
ctum est cum aliis præceptis Mosaicis,
præcipue illis quæ spectant ad dilectionem
proximi, quæ omnia à Christo sunt con-
firmata. Ut illud præceptum in Decalo-
go, non pejerabis, repetit Christus apud
Matthæum; ad illud præceptum non ma-
chaberis, dicit in eodem capite: Imo qui
uxorem alterius concupiverit in corde suo,
jam esse maceratum. Sed videtur potius

Chri-

Christus approbasse illas usuras, quas & nos hic commendamus, præsertim in parabola apud Matthæum, ubi sub domini persona servum eum laudibus extollit, qui Domini pecuniam exercuerat, & ita sortem duplicaverat, ut à quinque talentis decem conficerit. Alterum vero servum qui traditum à Domino talentum defodera, sterileque retulerat, servi protervi ac mali nomine increpat, dicens, *serve nequam & piger oportuit te committere pecuniam meam nummulariis & veniens receperissim quod meum cum usura.* Ex quo dicto etiam facile est concludere non omnem usuram simpliciter prohiberi. Si vero aliquis dicat ac regerat, hoc dictum esse parabolicum, & per consequens ex eo non firmiter posse argumentari; illis reponimus Gerhardum insignem Theologum distinguentem inter rem ac rei modum, quiq; intet alia egregie hunc in modum dissentit: *Christus non approbat usurarias artes, quibus pecuniam & facultates suas avari augent, sed lucrum & incrementum pecuniae in rebus spiritualibus imitandum nobis proponit, arg. eo ustratum nice spectat, quod thesauro verbi divini Polit. 3451 & donorum spiritualium nobis concredito;* Ecclesia negotiari & lucrari debeamus.

Gerhardus Tom. 6. de Magistris

THESIS XX.

Ut caritas initium trahit à se ipsis, ita etiam nostri rationem debemus habere; denique erit reciproca, ita ut tam debitoris quam creditoris commoda promoveantur; si ergo hoc est charitari contrarium, quando à primi & secundi ordinis hominibus usuras exigimus, certè etiam cum charitate pugnat, si opulentis præstetur mutuum gracuum, quod tantum egenis debetur.

THESIS XXI.

Mutuum reddere cum augmento invadet etiam naturalis æquitas, ut gratum se quisq; in beneficio præstando ostendat, quod non quisquam potest facere, nisi paulò plus quam accepit rependat. Sic enim aliis subveniendum, ne nobis ipsis simus aliquo nocimento, quod sit quando alter sentit commodum alter incommodum: Dum autem opulento damus nostram pecuniam, & is reddit illam sine compensatione, tum inæqualitas introducitur; quia opulentus sentit commodum, res tuas nostra pecunia augens, nos vero incommodum, quia ea cegimur carere; siccirco ita dividenda sunt hæc commoda, ut dives mutuarius, cui indebitum præstamus mutuandi officium

cium, partem aliquam lucri nostra pecunia acquisiti nobis porrigit; & ut hoc eo melius faciat, ante mutuationem per syngrapham potest obstringi. Alia autem cum est ratio, si consideremus creditorem post pecuniam traditam debitori, vel si creditor sine conditione usurum reddendam mutuaverit suam pecuniam, tunc dicimus eam creditorem, ab debitore nihil posse exigere pro usu pecuniae, quamvis illa sit aliquid lucratus. Transtulit enim plenum dominium in aliis, & transtulit sine conditione. Hinc jure nihil potest poscere dicit Meissnerus. Si tamen debitor non solverit pecuniam certo illo termino solutionis ac promiserat, usuras debet solvere, si rigorose cum eo agendum, quamvis se non ad hoc obstrinxerit, ante vero terminum solvendi non ad hoc est obligatus; ni fallor statuunt Juris Consulti, quod est notandum. Cautus etgo erit creditor, si jure velit postulare usuras a creditore. Et ad hoc si debitor non obstringitur, injurii sumus nobis ipsis; habenda enim est ab omnibus cura sui ipsius familie & liberorum, ne aliis subveniendo nobis ipsius sumus damno, quod si sit, cum debitorum

2. Cor. 8.

134

1. Tim. 5.

are-

32 **Ε**ρεοις sive remissio parit nobis **Θ**hi*λητ*; quod contrariatur dicto Apostolico æ qualitatem fraudenti 2. Cor. 8. 13. Docet præterea aliud divinum oraculum 1. Tim. 5. *Si quis suorum & maxime domestico rum curam non habet, fidem negavit & infideli est deterior.* Jam si aliis permit tamus nostra bona, iis uti ac negotiari, nosq; non participes reddimur à lucro, certè maximam injuriam nobis ipsis facimus.

THES. XXII.

Est etiam census iste annuus, quem no tanto pere hic defendimus, species quædam gratitudinis, quippe is qui ex alterius pecunia magnum sentit commodum, rem suam familiarem augendo, is utiq; est obligatus ad aliquod *αντίδεσμον* dan dum, præcipue illi qui non est obstrictus ad mutuandum aliquid. Ad quod nos lex

Cornel. naturæ etiam mandat, ut grati simus **Nep.** pro beneficiis, non solum verbis sed et **in vita Eus** tiam factis; quare Eumenes potius mori, **menis.** quam ingratus vivere voluit, ut extas apud Cornel. Nep. Et Deus ipse dicit a pud Lucam: *Prout vultis ut faciant voi bis homines, & vos facite illis.* Divites vero sine omni dubio in participationem lucri vellent ut admitterentur, si aliis i-

ta darent mutuo, ut pecunia illa lucra-
rentur, pari modo etiam iis cum cre-
ditoribus suis agendum.

THESIS XXIII.

Si revocamus nobis in memoriam po-
litias omnium temporum, inveniemus
illas sine his, usuris, nullo modo potuisse
servari, nec nunc posse sibi benè consta-
re. Mercimonia enim dum exercentur,
florent respublicæ, stant imperia, florent
regna; ergo necessum est, ut tales *cen-*
sus annui admittantur. Salubri itaque
ac sano consilio factum à clementissimo
Rege nostro, qui edicto quodam Regio jam
ante aliquot annos promulgato, 6 & 8 pro
centum exigere clementer mandat & per-
mittit à debitoribus. Et si legem nostram
Svecanam inspicere velimus, videbimus
quid dicat: *Gifvi bondanom åter swå gott* Rådst.
som han thet tog och medh legona. Quid W. Sti
autem vocula illa legona significet, pot- C. 15.
est quisq; scire, usuras illas compensa- Ridpm
torias eo nomine indigitari: (*JurisCon-* W. d. t.
sulti enim distingvunt usuras in Luera-
torias, Punitorias, & compensatorias, ut Geznerus id etiam insinuat.) Hasce Gezneri
posteriores ut concedunt omnes Icti ac
Legislatores, ita etiam illis est æquior
Illustriss. Senator Claudio Rohlamb, ap- Claudio
probans Rohläb.

C

probans illas tam ob peculiares causas,
 quam ob praxin, quæ si bona est, habet
 vim legis. Nec vult ut aliquis habeatur
 pro exoso, si soleat pecuniam sub usura
 modica alteri elocare, ita enim dicit:
*Nam qui quod ex mercatura, aut bone-
 fia opera quefivit, sub modico lucello e-
 locat, parvum ut suum servet, parsim
 ut gratum faciat alteri, famereturum
 odio prægravandus non est.* Bona ergo
 conscientia ejusmodi usuras accipere li-
 cet, quia sunt à pio magistratu confir-
 matæ ac sanctæ. Magistratus enim cum
 sit Dei minister, sine omni dubio in hac
 ordinatione æquitatis naturalis respectum
 habuit, ac multis incommodis obviam-
 ivit, præsertim in societatibus, in quibus
*Salm. de conservandis nihil esse utilius, quam omne
 usuris p. genue mutui sit Salm. suis.* Et ejus quod
 263. maximum est, placet hic mentionem fa-
 cere; Homines namq; in tantam jam
 malitiam excreverunt, ac immisericor-
 diam, ut proximi inopia illis non sit
 cordi, sed patiantur. illum durissimo
 necessitatis telo diu satis affligi; nec alter
 alteri magnam aliquam summam mutu-
 aret (qua tamen mercatores & alii simi-
 les carere nequeunt, nec sine ea respu-
 blica, quæ sine mercimoniis consistere
 nequit)

nequit, florere posset) si non esset con- 33
cessum pro pecunia sua usu, vel primo Meisn.
pro *mora solutionis*, secundo pro *dsmo* Quæst.
emergente, & deniq; pro *luero cessante* at Eth. Pha
liquid exigere, ut dicit *Meisnerus*. Hac
ita esse experientia hodierna proh dolor
abunde ostendit, & antiquitus ita fuisse
percipimus. Dum enim Imperator Ori-
entis, nomine *Basilius*, usuras omnes im- *Basilius*
probaret, necessum statim duxit filius *Leo Leo.*
patris decretum in hoc annihilare, pro-
pter damnum, quod exinde in tempubli-
cam ortum est; sic enim à *Meissnero* ci- *Meissnero*
tatus loquitur: *Parens noster eterna me-*
memoriae princeps, sciens usuras ubiq; à Sp.
Sancti decreto condemnari, usurarum
solutionem sanctione sua prohibendam
putavit. Atqui propter paupertatem res
*illa non in melius, quem tamen finem legi-
lator proposuerat, sed contra in pejus, ver-*
git. Qui enim antea sub usurarum spe
ad mutuandum prompti fuerant, post la-
ciam legem, quod nihil lucri ex mutuo
percipere possint, in eos qui pecunia in-
digent, difficiles ac immites sunt, quin
sciam ad facile jurandum, quod id fer-
re consequitur ad iusjurandum abrogano-
dum id occasionem præbuit.

THESIS XXIV.

Hic vero adhuc potest aliquis mirari, cut
nos in probandis usuris tantopere labora-
mus, & tamen illæ veteribus valde displi-
cuere. Plato enim usuras è republica ex-
Plato, **terminandas voluit. Tollendum ex civita-**
Tacitus, **tibus vetus illud fænebre malū, dixit Tacitus.**
Cato.
Agis dux **Cato interrogatus quid esset fænerati, idem**
Atheniensium tantum in usuras derivavit
odium, ut omnium usurariorum tabulas
igne supposito in foro cremaverit; quo igne
nullum se clarius vidisse lumen Agis Dux
Bodinus, **dixit. Bodinus statuit non modo radices**
sed etiam fibras hujus mali merito ampu-
tari. Sed illis sine omni dubio usura il-
la abusiva exosa fuit. Nullus enim u-
sus rei est tollendus propter abusum; & si
illud procederet, tum multæ utiles ac ne-
cessariæ res essent prohibitæ. Plurimi qui-
dé sunt qui abutuntur philosophia, non ta-
men propterea est improbandus ejus usus.
Et quamvis plurimi onerentur usuris, ad
hoc non semper ipsi fœneratores in culpa
sunt, sed interdum magis illi qui fœnoris
præbent ansam, qui non ad sui sustentatio-
nem, verum ad exercendam in sua familia
luxuriam, non servantes modum in fu-
mendo mutuo, verum illud supervacaneis
nego-

37

negotiis, ut in luxuriosis conviviis, in emen-
dis conficiendisque sibi vestibus pomposis,
& ædificandis ædibus magnis impendunt,
quæ omnia sunt quasi proximus ad pau-
pertatem gradus. Plus ergo videtur delin-
quere iste, à quo usurarum principum fluit,
à petente enim certum est initium fieri, &
nisi essent qui peterent, nulli essent usurarii;
Nec hic fæneratores excusandi, cum &
dentur tales qui ex incogititia ac avaritia
inopes usuris onerant; legibus itaque sunt
circumscribendæ usuræ. Non penitus ex-
stirpandæ, nec in totum extollendæ.

THESIS XXV.

Hoc etiam adhuc oritur quæstio. Quæstio.
nam sunt illi, qui pecuniam in republica
maxime exerceant? Resp: ad hoc, quod Resp:
usurarii non unius, sed duplicis sunt ge-
neris. Quidam fænerantur publica instru-
cti auctoritate, quales sunt *Trapezites* vel
mensarii, quorum munus est sub usuras
pecuniam elocare. Et hi sunt obstricti sem-
per pecuniam habere paratā, ut inde cuiq;
pecuniam indigenti liceat accipere; & qvia
talis mensa tanto obligationis vinculo est
devincta, utiq; ne labor illorum *Trapezita-*
rum sit inanis, promutuo ab unoquoq;, sine
ullo personarum respectu usuras exigunt,
& graviores adhuc salva conscientia su-

38 munt usuras, quam fæneratores privatis
quia varias coguntur devorare molestias,
idcirco non culpandi illi quamvis usuras
in majori quanto ac alii exigent. Et gra-
dum personarum illi non possunt attende-
re, quia tenentur ratioam reddere cuiq;
pecuniam elocanti, tam annuatim pro i-
psa capitali, quam profluente usura. Usu-
rarii privati sunt divites opulentiq; mer-
catores, qui pro mercibus solent fænerari
interdum magis, interdum minus, non-
nunquam etiam centum pro centum, quod
quidem est injustum, sufficere enim posset
usura in minori quanto, tamen ut modice
cum suis mercimoniis fæneretur, nemo
ipsis potest denegare.

Inter fæneratores privatos etiam annu-
meramus ferrifodinarios, qui ex metallis in
ustina fervore solutis, insignem sibi acqui-
runt ferri copiam, quam postea divendunt
pro æstimabili pretio, ementes sibi iterum
pro eo varia alimenti genera, quæ consi-
stunt in silagine, hordeo, prisana & omni-
bus aliis cibi speciebus; hæcce suis officiariis
tam in illorum molesti laboris solutionem,
quam in eorum sustentationem, aliorumq;
egentium pro cariori pretio reddunt; &
hoc coguntur facere, quia in comparando
sibi metallo ac ceteris rebus necessariis,

non solum coguntur pericula subire, quæ cum mercatoribus solent esse communes, sed hoc quod magis est, insignes devorant molestias, multosq; & innumeros impendunt sumptus; ergo nec potest ipsis dengari, si carius quam ipsi emerant, vendant. Et dum hoc modo ferrifodiniorum directores in suis fodinis media sua recte disponunt, solent ipsorum divitiae in magnum excrescere numerum; qui fænerandi ac distandi modus tam meretur laudem, quam approbationem: quia dum mercatores in suis mercimoniis divendendis insignem exercent fraudulentiam, ferrifodinarii ab illa protsus sunt alieni. Non tamen & his semper excusandi, si præsertim conscientiam suam, in fæneratione mediocritatem negligentes lèdant.

Præterea pertinet usura ad omnes alios pecuniam habentes, cujuscunque tandem sint sortis. Et ut usura illa de qua jam nobis sermo est, si quis ea abutatur, non solum debitoribus, sed etiam toti reipublicæ est nociva, ita ē contra usuræ omnibus in universum tam opulentis quam indigentibus possunt inservire, si tantum rectè disponantur. Ut omnes alios, studendo brevitati, præteream, ita maximè sunt utiles viduis ac orphanis, qui ad commercia exercenda sunt

40 sunt inhabiles, quiue nulla lege tenentur sua pecunia ditiorum aut aliorum commoda promovere. Horum ergo tutores, quia alio modo rem illorum familiarem non possunt augere ac conservare, sed saepius debent impendere sumptus, optimas conscientia possunt usuras pro tali pecunia capere, quam reliquere parentes, ut conservetur ipsorum capitale ac creditum, illiq: ex usura quod inde profuit se sustentent.

THES. XXVI.

Ex his itaq; (ante dictis) putamus cuique patere, quid nos de usuris sentiamus; neque quas ex parte probavimus, & ex parte improbabimus. *Censum* istum annum admittimus; cum hanc tamen cautela, ne avari ac opulentibus vel aliis aliis pecuniam mutuantes isto abutantur; & hoc, quicquid tandem sit, factum est a nobis sine præjudicio aliorum. Essent quidem hic adhuc aliqua, quæ insinuationem mererentur, sed tempus quod aliis etiam impendendum exercitiis; non permittit hæcce fusius declarare. Meam autem tenuitatem spero ab omnibus eo magis excusari, quanto præstantissimi ac celeberrimi quippe in discernenda circa hanc materiam veritate, se macerarint. Sit ergo.

GLORIA TOTIUS MUNDI FABRICATORI!

COROLLARIA:

- I. Actio & passio in logieis differunt.
 - II. Omnis actio suscipitur propter certum finem.
 - III. Habitus moralis non potest uno prodici actu.
 - IV. Ut specierum nulla interit; ita & nulla de novo oritur.
 - V. Aqua supracaelestes sunt ejusdem naturae cum subcaelestibus.
 - VI. Laico non licet administrare sacramenta.
 - VII. Scribendum esse Finno, & non Feno, vero similius.
-

Peregrinie Dn. RESPONDENS amice vetus.

DE USURA quantum intelligo, doctum
descripsisti simul ac ornatum discursum. Res profecto egregia dum inge-
nia ad laudem & decus nata in illustri-
bus versantur materiis. Vilescunt tan-
dem quotidiana illa, quolibet fere se-
culo millies recocta, & ita aliquando tra-
tata, ut posteriores editiones sint pri-
oribus longè pejores & ridiculæ ma-
gis. Grandibus negotiis constant mo-
limina regnum, itaq; ut floreat salus

D

&

& dignitas commerciorum, castam &
et quam USURAM permisere etiam Christiani Reges. Sed prob cœlum & terram
quantum à p̄is illis constitutionibus deviant & errat pravæ & vulgares mendicantes
quorum unicum votum est ossa pauperum frangere, lambere cruentem misericordia
& cutem ipsam bianti ore deglubere. Si hoc facit privata illa usura, quid
credis effecturam publicam illam, quando emissi ad componendas res per provincias congerunt, rapiunt, vorant, miserrimamq; plebem novis arcanis vexant
& dilacerant? Sic vastis sacrilegiis exasperant anni, ingemiscit cœlum, excandescit justitia, pavet tellus, triumphans tartara, quæ avidè exspectant scelerata viræ & pessimarum actionum finem. Jam
v. ut summe pauper est qui destitutus omni virtute beinc circumambulat; ita è contrario apicem felicitatis tetigit, qui sua conscientia tutus, temporalibus uitetur bene, relinquit plumbum terrae nom, ut obtineat æternitatis aurum.
Vale!

à TWO
D. ACHRELIO.

In Virum Juvenem

Cum palliolarum artium, cum suavissime-
rum Morum culturâ oppidò egre-
giūm,

DN. GABRIELEM THAUVONIUM,
Disputationem proprio Marte de Uso-
ris conscriptam, solerter propugnantem,
Amicum & commilitonem pera-
mandum:

Per Anag.

BOVIS THURA. UNA. LEGI.

NON sanè, Bovis indomiti legere est, Na-
boheas

Thura; quibus gaudet Terra Sabaea ferax,
Namq; solent à terrigenis prudentibus illa
Una sapè Legi, munera grata sati.

Tu quoq; mi GABRIEL THAUVONI, moscula
Thuras

Cobigù, ingenio, cui sine Morte decus.
Dum tua scripta typù vulgo subtilia qua sunt;
Unde tibi splendor non moriturus erit.
Grandibus in cæpius voveo felicia querù:
Annuat ut reliquias ausib; Astripotens!

L. Mq;. quamvis admodum fe-
stinatè scripsit

S I M O N Zalpo
Log. &c Met. Prof. Ord.

VIRO JUVENI,

Tam literarum virtutùque laude , quam de-
core natalium , sui ordinis imprimis
conspicuo ,

DN. GABRIELI THAUVONIO,
Patriotæ, commiliti & amico meo con-
junctissimo , dum elegantissimam de
Usuris Disputationem proprio marte
contexeret, contextamque solerter
defenderet, distichon gratula-
torium:

Nihil intentatum, stygiis innexa
catenis
Linquit ~~avarities~~, quin sua sem-
per agat.
Lucripetis metas præscribis docte
Thauvoni;
Te numibasius culpat, Apollo co-
lit.

Quod dedi ~~et unquam edisti~~

AND. WANOCHIUS.

Ad

Ad praves, mi THAVONI, dicam fabulam,
quam, aliquandò me legisse memini. Lunam ajunt orasse suam Matrem, ut sibi tunicam texeret convenientem; Illam autem respondisse: Qvomodo conuenientem texam?
Nunc enim te video plenam luce, mox verò lunatam, interdum autem undiq; tumentem.
Qvod Mater Lunæ suæ filiæ reposuit, id ego omnibus avaritiæ filiis: Nulla vobis mensura rei, ó pravi homines! quò plura vobis sunt, eò plura desunt, quò plus habetis, eò plus requiritis, facilius esset magnum Oceanum evacuare, quam vestrarum flammam cupiditarum extingvere. Sed ut verum est Horarianum hoc: multa perentibus, desunt multa, Ita memorabiles sunt hi versiculi Euripidis:

*Qui frugi sunt, iùs qvod sat est sufficie,
Neque diurna sed diurna opulentia est.*

Hoc etiam Eucananus suis elegantissimis versiculis expressit, dum dixit:

*Praestat supellæx sobria
Recteq; parta recula
Quam raptæ per vim divitium
Fastidiosa copias.*

Iustus ergò & sapiens ille videtur, qui temporalia hæc sua bona tanquam divina judicat,

est, nec quicquam alieni concupiscit, ne quem contra jus humanitatis lœdat, nec ullas divitias desiderat, ne cui faciat injuriam; scit enim cunctos ab eodem Deo & eodem conditore creatos, jure fraternitatis esse deberet coniunctos. Sed & suo contentus idem, & parvo; quia fragilitatis suæ memor, non amplius querit quam unde vitam sustenteret; & ex eo quod habuerit, impetrat etiam non habenti, quia pius est. Apagè ergò illas Sanguisugas, quæ immodicas pecuniarum & frumentorum usuras cumulant cum danno proximi, cum lœsione suæ conscientiæ putant hanc ratione sacculos inflare & acerbos erigere, ut in perpetuas aternitates non desit iis voluptatum materis. Tu, mi THAVONI, cum probis omnibus alter sentis, dum doceas modicis nos esse contentos debere. Laudo monitum; sed pravos vix dixerim in tua verba juraturos. Vale! tuus.

JOHAN FORSENIUS.

VIRO

VIRO-JUVENI,

Ut morum integritate, ita literarum
cultura ornatissimo,

D. GABRIELI THAUVONIO,
amico maxime sincero, de Usura do-
cere disputanti, acclamatio vo-
tiva:

UT varia est cunctis faciei forma vi-
rentis,

Sic solet ingenium vario tinctum esse
colore;

Hic sibi quod potuit multo quassile la-
bore,

Perpetuo occultat, retinens in pectore
clausum.

Tale tuum ingenium, musarum docte sa-
telles,

Quilibet ingenuus sincerusq; esse ne-
gabit,

Continue eximii memor es nam car-
minis hujus:

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciab-
aliter.

NoB

Non ego sum testis, quoniam testatur
aperte
Discursus præsens, docti qui pectoris
index.
Hinc opto, pergas studiis incumbe
claris,
Quo tandem possis laudis concendere
culmen.

Sic ceterū gratulantium vo-
cibus suam subnedit
ERICUS FONSENIUS.

